

## Ομιλία Νίκου Ανδρουλάκη, Προέδρου ΠΑΣΟΚ-Κινήματος Αλλαγής στο ΕΕΑ

### **Ν. Ανδρουλάκης: Επτά παρεμβάσεις για την αναγέννηση της μικρομεσαίας επιχείρησης**

Κυρίες και κύριοι,

Θέλω να ευχαριστήσω θερμά το Επαγγελματικό Επιμελητήριο Αθηνών και ιδιαίτερα τον πρόεδρό του, τον φίλο Γιάννη Χατζηθεοδοσίου, για την πρόσκληση να συζητήσουμε σήμερα για το μέλλον αλλά και το παρόν της μικρομεσαίας επιχειρηματικότητας.

Για το ΠΑΣΟΚ, η στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων δεν είναι ένα επιμέρους ζήτημα. Είναι κεντρικό ζήτημα γιατί αυτή είναι η φύση και η δομή της ελληνικής οικονομίας. Είστε η καρδιά της παραγωγικής Ελλάδας. Και δείχνουμε ενδιαφέρον διότι ο καθένας και η καθεμία ξεχωριστά είναι άνθρωποι που δίνουν αγώνα κάτω από πολύ δύσκολες συνθήκες. Άνθρωποι που το πρωί ανοίγουν τα καταστήματά τους. Οικογενειακές επιχειρήσεις που περνούν με κόπο και προσπάθεια από γενιά σε γενιά. Βιοτεχνίες που παράγουν πιστοποιημένα, ποιοτικά εγχώρια προϊόντα. Νέοι και νέες που επιλέγουν να μείνουν στον τόπο τους και να γίνουν επιχειρηματίες σε ένα πολύ δύσκολο οικονομικό περιβάλλον.

Όταν το **90% είναι μικρομεσαίες επιχειρήσεις**, δεν μπορεί να μην κοιτάς ποιες είναι οι λύσεις και μάλιστα όταν έχουμε περάσει κρίσεις που δημιούργησαν σοβαρά τραύματα στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Πάνω από όλα ήταν η

οικονομική κρίση, όπου καταστράφηκε το 25% του ΑΕΠ, με πολύ σημαντικές επιπτώσεις για την ελληνική οικονομία. Μετά ήρθε η πανδημία, που έπληξε όλο τον κόσμο, έπληξε και τη χώρα μας. Η ενεργειακή κρίση, που ξεκίνησε ως ένας εξωγενής παράγοντας, αλλά οι παρενέργειες ήταν πολλαπλάσιες στην Ελλάδα λόγω της δομής της ενεργειακής πολιτικής που έχουν οι τελευταίες κυβερνήσεις και που και εκεί βιώσατε σοβαρές επιπτώσεις. Ο πληθωρισμός. Και, βέβαια, γεωπολιτικές ανακατατάξεις, όπως είναι ο πόλεμος ΗΠΑ-Ισραήλ στο Ιράν, που βλέπουμε και τώρα να δημιουργεί σοβαρά ζητήματα και αναταράξεις κυρίως στην ευρωπαϊκή οικονομία.

Σε αυτά, λοιπόν, τα ζητήματα, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έδειξαν αντοχή. Γιατί, σε κάποιες περιπτώσεις, υπήρχαν πολιτικές που δημιούργησαν ένα δίκτυο προστασίας. Σε πολλές άλλες περιπτώσεις, τα πράγματα δεν ήταν καθόλου εύκολα.

Το ζήτημα λοιπόν σήμερα είναι: **Τι θα κάνουμε για να γίνουν οι μικρομεσαίες πιο παραγωγικές, πιο ανταγωνιστικές και πιο ανθεκτικές;**

Θέλω να σκεφτούμε ότι τα τελευταία χρόνια δεν είναι όπως η προηγούμενη δεκαετία. Την προηγούμενη δεκαετία δεν υπήρχαν τα χρήματα των τελευταίων ετών. Γιατί πολλές φορές στο δημόσιο διάλογο συγκρίνουμε πράγματα με εντελώς διαφορετικά δεδομένα και συνθήκες. Άλλη είναι η δημοσιονομική περιπέτεια της προηγούμενης δεκαετίας, και άλλο τα τελευταία χρόνια όπου υπήρχαν δυσκολίες, αλλά υπήρχαν και **85 δισεκατομμύρια ευρώ ευρωπαϊκών πόρων**. Πώς αυτά τα χρήματα στήριξαν τη ραχοκοκαλιά της ελληνικής οικονομίας; Ποιες πολιτικές ασκήθηκαν;

Ο πρόεδρος είπε κάτι για τα δάνεια. Από τις περίπου 820.000 μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, **μόλις 15.170, δηλαδή ποσοστό 1,85%, έχουν δανειοδοτηθεί**, κυρίως με μικροδάνεια και κεφάλαια κίνησης. Τα λιξηπρόθεσμα χρέη προς την εφορία αυξήθηκαν κατά **3,77 δισ. ευρώ** μέσα σε ένα χρόνο.

Οι πόροι του Ταμείου Ανάκαμψης κατευθύνθηκαν κυρίως σε μεγάλες και πολύ μεγάλες επιχειρήσεις που ήδη μπορούσαν να δανειστούν από το τραπεζικό

σύστημα και απλά με το Ταμείο Ανάκαμψης δανείστηκαν με χαμηλότερα επιτόκια.

Για αυτό, όμως, έγινε το Ταμείο Ανάκαμψης; Έγινε μέσα στην πανδημία με κοινό χρέος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για να στηρίξει τους τομείς της ευρωπαϊκής οικονομίας, που είχαν πληγεί από την πανδημία. Για να στηρίξει την ψηφιακή σύγκλιση και την πράσινη μετάβαση.

Εδώ αυτά δεν τα είδαμε με αποτέλεσμα οι περισσότεροι από εσάς δικαίως να αναρωτιέστε: **«Στη δική μου επιχείρηση δεν θα φτάσει τίποτε από αυτά;».**

**«Γιατί αυξάνονται τα χρέη και οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις;»**

**«Γιατί δεν υπάρχει προοπτική, ενώ ακούμε για μία πολύ μεγάλη και ισχυρή ανάπτυξη για τη χώρα;»**

Δεν φτάνουν τα χρήματα και οι ευκαιρίες γιατί αυτή η ανάπτυξη δεν είναι μία παραγωγική ανάπτυξη. Δεν είναι μια ανάπτυξη με βάθος και με σχέδιο. Όταν ένα στα δύο ευρώ που έρχονται στην Ελλάδα ως άμεσες ξένες επενδύσεις, είναι για real estate, δεεν είναι παραγωγικές επενδύσεις. Πώς, λοιπόν, η παραγωγική οικονομία -εξαιρώ την κατανάλωση- θα έχει οφέλη από αυτό το μοντέλο ανάπτυξης; Αυτό το μοντέλο είναι μη ανθεκτικό, μη βιώσιμο, για αυτό και δεν αναβαθμίζει τις δυνατότητες της ελληνικής οικονομίας.

Η Νέα Δημοκρατία έχει μία διαφορετική φιλοσοφία. Βλέπει τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις ως ένα εμπόδιο για την ανάπτυξη. Το κεντρικό αφήγημα είναι «θέλουμε λιγότερες μικρές, πολύ περισσότερες μεγάλες». Αλλά, αυτά, αιωρούνται από την πραγματικότητα. Διότι, έχεις μια συγκεκριμένη οικονομία, με μια συγκεκριμένη δομή, που πρέπει να ασκήσεις πολιτικές για να στηρίξεις τη μικρομεσαία επιχείρηση. Όχι, όμως, παραδοσιακές πολιτικές. Σύγχρονες πολιτικές. Διαφορετικές πολιτικές για τις οποίες σήμερα θα έχω την ευκαιρία να σας πω μερικά πράγματα.

Εμείς πιστεύουμε στους μικρομεσαίους. Εμείς πιστεύουμε ότι είναι η ραχοκοκαλιά της οικονομίας, ότι πρέπει να στηρίξουμε τη μικρομεσαία επιχειρηματικότητα, αλλά με ένα σύγχρονο και βιώσιμο τρόπο. Όχι με λάθη τα οποία σας εγκλωβίζουν και γενικότερα δημιουργούν γενιές ομηρίας από χρέη

και προβλήματα τα οποία όχι μόνο δεν επιλύονται, θα έλεγα ακόμη χειρότερα επιδεινώνονται.

Μέσα σε όλα αυτά, έχουμε και την **ακρίβεια**.

Η ακρίβεια αδειάζει με έναν άδικο τρόπο το πορτοφόλι του καταναλωτή, και μέσω της μείωσης της αγοραστικής δύναμης έχετε και εσείς σοβαρές επιπτώσεις.

**Ακούμε εξαγγελίες για «καλάθια», για επιστολές στην Φον ντερ Λάιεν, για πλατφόρμες που θα λύσουν το πρόβλημα, λες και μπορεί κάποιος, βλέποντας πού έχει φθηνότερο ένα προϊόν, να γυρνάει το λεκανοπέδιο και να κάνει ψώνια από διάφορα σούπερ μάρκετ για να έχει τελικά το φθηνότερο καλάθι. Πράγματα τα οποία υποτιμούν τη νοημοσύνη του κόσμου.**

**2.000 «κωδικοί» που δεν υπάρχουν πουθενά, με δήθεν μείωση τιμών που κανένας καταναλωτής δεν γνωρίζει ποια προϊόντα αφορούν.**

**Και ένας πρωθυπουργός που λέει πως «λυπάται» και «θυμώνει» με την ακρίβεια. Αλλά, ευχαριστούμε, δεν χρειαζόμαστε συμπάθεια. Χρειαζόμαστε πολιτικές.**

Όταν, λοιπόν, ακούω ότι το πρόβλημα είναι τα ολιγοπώλια, οι στρεβλώσεις στην αγορά, η ασυδοσία της αγοράς, υπάρχει ένα ερώτημα: Αυτά αφορούν εσάς;

Αν τελικά το πρόβλημα είναι τα ολιγοπώλια, τα καρτέλ και μια ασύδοτη αγορά χωρίς κανόνες και όρια κερδοσκοπίας, αυτά αφορούν τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις; Μπορούν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις να οργανώσουν τέτοια στρέβλωση της αγοράς; Σε καμία των περιπτώσεων.

Άρα, όλα αυτά αφορούν μία συγκεκριμένη κατηγορία επιχειρήσεων, που όμως έχουν την μεγαλύτερη στήριξη από την κυβέρνηση, χωρίς να μπαίνουν κανόνες στην αγορά. Μειώνοντας την αγοραστική δύναμη λόγω της ακρίβειας και εν τέλει όλα αυτά επιστρέφουν ως προβλήματα στην καθημερινή λειτουργία των επιχειρήσεών σας.

Εμείς λέμε απλά πράγματα. Κανόνες στην αγορά. Πώς θα μπουν κανόνες στην αγορά; Κάθε ευρωπαϊκό κράτος -και αυτό ήταν και ιδεολογικά η πεμπτουσία της σοσιαλδημοκρατίας- οργάνωνε μηχανισμούς και θεσμούς προστασίας του καταναλωτή και των επιχειρήσεων. Διότι τα καρτέλ πλήττουν και εσάς και την ανταγωνιστικότητά σας.

Πώς οργανώνονται αυτοί οι θεσμοί; **Ενίσχυση Επιτροπής Ανταγωνισμού, ενίσχυση ΔΙΜΕΑ, Ενιαία Αρχή Καταναλωτή, έλεγχοι στην αγορά, αποτελέσματα, πρόστιμα που εισπράττονται.** Έχω ρωτήσει πολλές φορές τον Πρωθυπουργό -και την Παρασκευή έχουμε επίκαιρη ερώτηση για την ακρίβεια-, να πει στον ελληνικό λαό: **Κέρδισαν δισεκατομμύρια αυτά τα καρτέλ και τα ολιγοπώλια. Πόσα πλήρωσαν σε πρόστιμα ώστε να αλλάξουν πολιτική;** Στα ακτοπλοϊκά, στην υγεία, στα τρόφιμα, στις τράπεζες, στην ενέργεια. Είναι συγκεκριμένοι τομείς της οικονομίας. Δεν τους περιγράφουμε μόνο εμείς. Τους περιγράφει ακόμη και η Τράπεζα της Ελλάδας. Θα κάνουν κάτι; Ή θα είναι παρατηρητές μίας κατάστασης που δημιουργεί τεράστιες ανισότητες και τεράστιες αδικίες;

Άρα, το ένα ζήτημα είναι: **θα αφήσουμε τις «συμφωνίες κύριων» που δηλώνουν το πρόβλημα; Γιατί δεν θα καλούσε ο Πρωθυπουργός κάποιους στο Μαξίμου για να κάνουν «συμφωνίες κυρίων», αν δεν υπήρχε ζήτημα ολιγοπωλίων και καρτέλ. Γιατί τους καλείς, λοιπόν; Αποδέχεσαι το πρόβλημα, αλλά δεν λύνεται έτσι. Δεν λύνεται παραθεσμικά. Λύνεται θεσμικά. Με ελέγχους σε κάθε κρίκο της εφοδιαστικής αλυσίδας και όχι στο τέλος, στην τιμή του προϊόντος που είναι πολύ δύσκολο να φτάσεις στο πραγματικό πεδίο της κερδοσκοπίας.**

Πέρυσι, σε μία ανάλογη ερώτηση στον Πρωθυπουργό, παρουσίασα τιμολόγια τα οποία από το χωράφι στο ράφι είχαν πέντε και οκτώ φορές παραπάνω στην τιμή του προϊόντος.

Πάμε στο θέμα του ΦΠΑ: Τον Πρόεδρο τον ενημέρωσε ο Υπουργός Ανάπτυξης της Κυπριακής Δημοκρατίας. Τα ίδια μου είπε ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, όταν είχα πάει πριν από ένα μήνα για τα γεγονότα στη βρετανική

βάση με το drone. Στο περιθώριο της συνάντησης, τον ρώτησα πως έγινε αυτό, διότι και εγώ διάβασα ότι μηδένισαν τον ΦΠΑ σε μια κατηγορία βασικών αγαθών με πολύ θετικά αποτελέσματα.

**Απλά είναι τα πράγματα. Καταγραφή πριν τη νομοθέτηση σε όλες τις αλυσίδες, νομοθέτηση, έλεγχος, το 5% πλήρωσε πρόστιμα, το 95% το πέρασε στην τιμή και διατηρήθηκε το μέτρο. Αυτοί πώς μπορούν, δηλαδή; Απλά είναι τα πράγματα: ή θέλεις και το κάνεις ή δεν θέλεις και δεν το κάνεις.**

Γιατί δεν γίνεται; Διότι, πολλές φορές -το έχω πει εδώ και χρόνια - είμαστε μία ευρωπαϊκή χώρα που μας αντιμετωπίζουν με έναν λατινοαμερικάνικο τρόπο. **Έχουν κάνει τον πληθωρισμό εργαλείο άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής.** Λένε, λοιπόν, στην κοινωνία: «μα, έχουμε κάνει μεγάλες μεταρρυθμίσεις και μαζεύουμε έσοδα από τη φοροδιαφυγή και τη φοροαποφυγή, έχουμε πολλά έσοδα λόγω της ανάπτυξης», ενώ η **μεγαλύτερη δομή εσόδων προέρχεται από τους έμμεσους φόρους λόγω της ακρίβειας.**

**Άρα, η ακρίβεια έγινε εργαλείο για να μαζεύει η Νέα Δημοκρατία πόρους και μέσα από αυτήν την αύξηση των εσόδων να παρουσιάζει μία οικονομία η οποία δεν υπάρχει. Είναι μία κατασκευή. Διότι, αν αποκλιμακωθεί η ακρίβεια, ένα μεγάλο ποσοστό των εσόδων δεν θα υπάρχει την επόμενη ημέρα.**

Για αυτό, λοιπόν, διατηρούν υψηλούς τους έμμεσους φόρους και για αυτό δεν συζητούν τη μείωσή τους. **Και το επιχείρημα που λέει ότι «ακόμη κι αν τους μειώσουμε, αυτά που θα κερδίσει ο καταναλωτής είναι πολύ λίγα», έχει μια καθαρή απάντηση: για ποιους μιλάμε; Έχουν καταλάβει πού βρίσκεται ένα μεγάλο κομμάτι της ελληνικής κοινωνίας σήμερα; Σε τι δύσκολη κατάσταση οικονομική; Ποιες είναι οι σημερινές ανισότητες; Ας μπουν σε ένα νοσοκομείο, σε ένα σούπερ μάρκετ, σε μια μικρομεσαία επιχείρηση και θα καταλάβουν ότι σήμερα η ελληνική οικονομία, παρά τα 85 δισεκατομμύρια,**

είναι μία δυτική κοινωνία τεράστιων ανισοτήτων. Πώς αποδεικνύεται; Έχουμε τη μικρότερη αγοραστική δύναμη κατά κεφαλήν στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Πώς μπορεί να έχει μία επιτυχημένη οικονομική πολιτική, όταν έχει καταρρεύσει η αγοραστική δύναμη του λαού που κυβερνούν;

Πώς μπορεί να είναι ως ποσοστό του ΑΕΠ οι μισθοί δεύτεροι από το τέλος στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κέρδη των επιχειρήσεων λόγω των πολύ μεγάλων τρίτα από την κορυφή; Για τέτοια ανισότητα δεν υπάρχει ανάλογο ευρωπαϊκό παράδειγμα. Άρα, η πολιτική είναι αυτή που έχει φέρει τις σημερινές συνθήκες.

Πάμε, τώρα, στην κεντρική επιλογή.

Πώς μπορούν να αλλάξουν τα πράγματα με έναν σύγχρονο τρόπο και όχι με παραδοσιακά εργαλεία; Πρέπει να καταλάβουμε ότι στον 21ο αιώνα δεν ανταγωνίζονται πλέον μεμονωμένες επιχειρήσεις. Πρέπει, λοιπόν, η σκέψη μας να ξεκινήσει από μία άλλη οικονομική και αναπτυξιακή αφετηρία. Ανταγωνίζονται ολόκληρα οικοσυστήματα επιχειρήσεων. Εδώ, λοιπόν, είναι η κεντρική μας διαφορά. Εμείς μιλάμε για ανταγωνιστικά δίκτυα επιχειρήσεων που συνεργάζονται.

Που μοιράζονται τεχνογνωσία.

Που συμμετέχουν στις ίδιες αλυσίδες αξίας.

Που αναπτύσσουν μαζί νέα προϊόντα.

Αυτό είναι το υπόδειγμα που πρέπει να ακολουθήσουμε για να γίνουμε μία ανταγωνιστική οικονομία της Ευρώπης. Και όχι να προσπαθούμε συνεχώς να βάζουμε στον δημόσιο διάλογο ως τον «μεγάλο ασθενή» της οικονομίας και το «εμπόδιο», τη μικρομεσαία επιχείρηση. Αντί να πάμε σε αυτήν τη σύγχρονη ευρωπαϊκή αντίληψη. Σε ανάλογες οικονομίες, όπως η ελληνική, και μιλώ για την πορτογαλική, έφερε σε συγκεκριμένους τομείς της οικονομίας εξαιρετικά αποτελέσματα, τα οποία αποτυπώθηκαν και στο βιοτικό επίπεδο. Όταν η Πορτογαλία μπήκε στο μνημόνιο με μικρότερο κατά κεφαλήν από τους

Έλληνες και βγήκε από το μνημόνιο με καλύτερη ανταγωνιστικότητα, με σχεδόν πάνω από διπλάσιες εξαγωγές και με πολύ πιο ισχυρές μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Και αυτό είναι το υπόδειγμα που εμείς πιστεύουμε ότι χρειάζεται σήμερα και η Ελλάδα.

Γι' αυτό προτείνουμε μια ολοκληρωμένη εθνική στρατηγική για τα **clusters** και τα συνεργατικά σχήματα.

Να θεσπίσουμε ισχυρά φορολογικά και χρηματοδοτικά κίνητρα για επιχειρήσεις που συνεργάζονται.

Να ενισχύσουμε τις κοινοπραξίες, τα δίκτυα επιχειρήσεων και τις μικρο-αλυσίδες αξίας.

Να χρηματοδοτήσουμε κοινές επενδύσεις σε εξοπλισμό, πιστοποιήσεις, αποθήκες, logistics, έρευνα και εξαγωγές.

Όσοι περισσότεροι συμμετέχουν σε τέτοιες προσπάθειες, τόσο ανθεκτική γίνεται η οικονομία και άλλο τόσο πιο ανθεκτικοί γίνεστε και εσείς οι ίδιοι.

Γιατί όταν δέκα μικρές επιχειρήσεις συνεργάζονται, μπορούν να αποκτήσουν την ισχύ μιας πολύ μεγαλύτερης επιχείρησης, χωρίς να χάσουν την ευελιξία, την αυτονομία και τον οικογενειακό τους χαρακτήρα, που υπάρχει και πρέπει να το αποδεχθούμε στη δομή των σημερινών επιχειρήσεων.

Και επιτρέψτε μου ένα πολύ συγκεκριμένο παράδειγμα, όπως το ανέφερα και στον ΣΕΒ πριν από μερικές εβδομάδες. Φανταστείτε ένα αγροδιατροφικό επιχειρηματικό πάρκο στη Μεσσηνία, την Ηλεία, την Κρήτη ή τη Λέσβο, αφιερωμένο αποκλειστικά στο ελληνικό ελαιόλαδο. Στον ίδιο χώρο να λειτουργούν ελαιουργεία. Μονάδες τυποποίησης. Εργαστήρια ποιοτικού ελέγχου. Ερευνητικά κέντρα. Υπηρεσίες marketing. Εξαγωγικές επιχειρήσεις. Εκεί δημιουργούνται οι συνέργειες.

Εκεί μειώνεται το κόστος παραγωγής.

Εκεί γεννιέται η καινοτομία, που είναι το μεγάλο ζητούμενο της ελληνικής οικονομίας.

Εκεί δημιουργείται μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία για κάθε ελληνικό προϊόν.

Γι' αυτό λέμε κάτι πολύ σαφές: **Η επόμενη μεγάλη μεταρρύθμιση της ελληνικής οικονομίας δεν είναι να μειώσουμε τον αριθμό των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Είναι να αυξήσουμε την παραγωγικότητά τους.** Γι' αυτό, αυτό το σχέδιο που σας ανέφερα, νομίζω ότι δείχνει ότι υπάρχουν τέτοιες δυνατότητες και στην ελληνική περιφέρεια και στα αστικά κέντρα.

Η δεύτερη πρόκληση στην οποία είμαστε πολύ πίσω και, δυστυχώς, έχουν ξοδευτεί δισεκατομμύρια ευρώ από το Ταμείο Ανάκαμψης με πολύ μικρά αποτελέσματα, και αυτό το γνωρίζετε και εσείς και ολόκληρη η ελληνική οικονομία, είναι ο ψηφιακός μετασχηματισμός.

**Ακούμε για ψηφιακή σύγκλιση, αλλά πάμε με βήματα χελώνας.** Οι υπόλοιποι τρέχουν πολύ γρηγορότερα. Άρα, αντί το κενό να μειώνεται, το κενό αυξάνεται. Η τεχνητή νοημοσύνη, η αυτοματοποίηση, τα ψηφιακά εργαλεία, το ηλεκτρονικό εμπόριο αποτελούν πανευρωπαϊκά απαραίτητα τεχνολογικά εφόδια.

Σήμερα, δυστυχώς, στην Ελλάδα πολλές μικρές επιχειρήσεις βιώνουν την ψηφιοποίηση ως ακόμη μία υποχρέωση, ως γραφειοκρατίας και μάλιστα με επαχθείς όρους. Πώς θα πάμε μπροστά;

Νέες πλατφόρμες.

Νέες δηλώσεις.

Νέα κόστη συμμόρφωσης.

Νέα γραφειοκρατία.

Εμείς θέλουμε να αλλάξουμε αυτήν τη λογική.

Η τεχνολογία δεν πρέπει να είναι ακόμη μία υποχρέωση, μία σκοτούρα.

Πρέπει να γίνει εργαλείο ανάπτυξης.

Να μειώνει το κόστος.

Να αυξάνει την παραγωγικότητα.

Να ανοίγει την πρόσβαση σε νέες αγορές.

Να δημιουργεί καλύτερες θέσεις εργασίας.

Γι' αυτό προτείνουμε -και έχω προτείνει ήδη- ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα ψηφιακού μετασχηματισμού των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Με πρόσβαση σε εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης.

Με κοινές ψηφιακές υποδομές.

Με τεχνολογικά hubs.

Με προγράμματα κατάρτισης για τους ίδιους τους επιχειρηματίες και τους εργαζόμενους.

Με εργαλεία που θα επιτρέπουν ακόμη και στην πιο μικρή επιχείρηση να αποκτήσει δυνατότητες που μέχρι σήμερα είχαν μόνο οι μεγάλες εταιρείες.

Γιατί η τεχνολογία μπορεί να δώσει σε μια μικρή επιχείρηση τη δυνατότητα να βρει νέους πελάτες.

Υπάρχει το εμβληματικό παράδειγμα που παρουσίασαν οι Ισπανοί συνάδελφοι, υιοθέτησης δέντρων εσπεριδοειδών από κατοίκους του Ηνωμένου Βασιλείου στην Ισπανία. Άλλαξε η οικονομία. Αλλάζουν οι νοοτροπίες, αλλάζει η συμπεριφορά του καταναλωτή.

Πρέπει και εμείς να προσαρμοστούμε με ένα έξυπνο, ευέλικτο τρόπο. Και όχι με έναν τρόπο που κάνει τη μικρομεσαία επιχείρηση να νιώθει ότι όλα αυτά δεν την αφορούν, δεν τη βοηθούν και δυσκολεύουν την καθημερινότητά της.

Με αυτόν τον τρόπο που προτείνουμε, και θα έχετε καλύτερη παραγωγή και θα βρείτε νέους πελάτες και πέρα από τα όρια της χώρας και θα μειώσετε το λειτουργικό σας κόστος.

Το ίδιο ισχύει και για τη σύνδεση της παραγωγής με τη γνώση.

Η Ελλάδα διαθέτει εξαιρετικά πανεπιστήμια. Ερευνητικά κέντρα. Νέους επιστήμονες. Διαθέτει ανθρώπινο κεφάλαιο υψηλού επιπέδου. Αυτά περνούν στην οικονομία; Ποιο είναι το αποτύπωμά τους στην οικονομία;

Λείπει η σύνδεση της γνώσης με την παραγωγή. Υπάρχουν περιπτώσεις που υπάρχει γνώση, υπάρχει έρευνα, αλλά αυτά δεν περνάνε στην παραγωγή. Παραμένουν στα χαρτιά.

Εμείς θέλουμε και η μικρομεσαία επιχείρηση να μπορεί μέρος αυτής της γνώσης και της έρευνας να γίνει καθημερινότητα και δυνατότητα αλλαγής και μετασχηματισμού.

**Τέλος, η δίκαιη πράσινη μετάβαση.**

Εδώ έχουμε ένα μεγάλο debate με τις δύο τελευταίες κυβερνήσεις της Νέας Δημοκρατίας και του ΣΥΡΙΖΑ με τους ΑΝΕΛ, διότι η χώρα μας ξαφνικά έγινε απολύτως εξαρτώμενη στην ηλεκτροπαραγωγή από το εισαγόμενο φυσικό αέριο. Μιλάμε για μείωση του κόστους παραγωγής, αλλά έχουμε πολύ ακριβή ενέργεια. Τι λάθος έγινε εδώ; Εδώ έγιναν τρία λάθη.

Πρώτο λάθος. Μία πολύ μεγάλη εξάρτηση από το φυσικό αέριο, που έρχεται από τρίτες χώρες και που σε κάθε παγκόσμια κρίση αυξάνεται η τιμή του και εσύ, ως εξαρτώμενη οικονομία, βλέπεις να απογειώνεται το κόστος παραγωγής και το κόστος ζωής. Συν το χρηματιστήριο ενέργειας.

Δεύτερο λάθος. Δεν έδωσες τη δυνατότητα σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, συνεταιρισμούς, δήμους και νοικοκυριά να γίνουν πρωταγωνιστές της δίκαιης πράσινης μετάβασης μέσω των ενεργειακών κοινοτήτων, μέσω των φωτοβολταϊκών στη στέγη. Γιατί; Διότι, επέλεξες τις ΑΠΕ να τις διαχειριστούν οι μεγάλοι ολιγάρχες της χώρας. Άρα, άφησες ακάλυπτη την ελληνική οικονομία. Αν είχες πάει σε ένα μοντέλο τύπου Πορτογαλίας, ένα μεγάλο κομμάτι της παραγωγής, ό,τι και αν γινόταν στο Ιράν, θα είχε ένα χαμηλό κόστος παραγωγής, διότι θα κατανάλωνε την ενέργεια που παράγει το βράδυ, το μεσημέρι, το πρωί. Αυτό εδώ δεν υλοποιήθηκε γιατί δεν σχεδιάστηκε, διότι κάποιοι υπηρέτησαν ισχυρά οικονομικά συμφέροντα. Και για τη μεταφορά του φυσικού αερίου αλλά και για την αδειοδότηση συγκεκριμένων πάρκων ΑΠΕ μεγάλων μεγεθών, σε σχέση με την πολιτική του μικρού, μικρομεσαίου παραγωγού.

Τρίτο λάθος. Οι υποδομές και οι επενδύσεις. Είχαμε την Παρασκευή ερώτηση για το Ταμείο Ανάκαμψης. Πού είναι η αποθήκευση; Εδώ λένε για «πρωταθλητές των ΑΠΕ». Πού είναι οι δομές αποθήκευσης, οι επενδύσεις αποθήκευσης; Γιατί καθυστέρησαν; Δεν υπάρχει πολιτική ευθύνη; Δεν υπήρχαν επιχειρηματικά συμφέροντα; Πώς, λοιπόν, επενδύσεις στις ΑΠΕ χωρίς δίκτυα και χωρίς μηχανισμούς αποθήκευσης; Κάτι συνέβη στη χώρα και κάποιοι

πρέπει να απολογηθούν. Διότι, η κατανομή του ενεργειακού χώρου και η έλλειψη επένδυσης σε υποδομές αποθήκευσης είναι ένα τεράστιο σκάνδαλο που θα το βρούμε μπροστά μας. Διότι αυτό το σκάνδαλο έκανε την πράσινη μετάβαση χαμένη ευκαιρία και υψηλού κόστους επιλογή για την κοινωνία μακροπρόθεσμα. Και είμαστε και εξαρτημένοι από τις γεωπολιτικές κρίσεις.

Βρίσκουμε και εδώ, λοιπόν, μία κολοσσιαία αποτυχία.

Υπάρχει, όμως, και ένα ακόμη ζήτημα. Αυτό που πολλές φορές εμείς **παρουσιάζουμε ως επτά συγκεκριμένες παρεμβάσεις, που πρέπει σιγά-σιγά να σχεδιάσουμε ως κράτος για να αλλάξουμε τον ρου της ελληνικής οικονομίας.** Αυτά αφορούν και εσάς πρωτίστως αλλά και το σύνολο της ελληνικής οικονομίας. Στόχος η ανθεκτικότητα και η ανταγωνιστικότητα.

**Πρώτον. Δίνουμε πραγματική δεύτερη ευκαιρία αξιοπρέπειας, προοπτικής και ελπίδας σε κάθε βιώσιμη επιχείρηση.**

Έτσι θα είναι βιώσιμη η επιχείρηση. Έτσι θα μπορεί να σχεδιάζει οικονομικά το παρόν και το μέλλον. Και όχι βυθισμένη στα χρέη που πολλαπλασιάζονται. Για αυτό επιμένουμε για τις **120 δόσεις** και θεωρούμε κοροϊδία τις 72, οι οποίες δεν είναι 72 για όλους. Είναι 72 αλλά για πολύ λίγους. Εμείς λέμε 120 για όλους με συγκεκριμένα κίνητρα, όπως έχουμε πει και στη Βουλή τους προηγούμενους μήνες.

**Ιδιωτικό χρέος.**

– **Άμεση επαναφορά της προστασίας της πρώτης κατοικίας** στα πρότυπα του ν.3869/2010 του ΠΑΣΟΚ.

– **Κατοχύρωση των δανειοληπτών να αποκτούν δικαίωμα προτίμησης, προαίρεσης** στην αγορά του δανείου υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Δεν μιλάμε γενικά και οριζόντια. Μιλάμε για περιπτώσεις που πάλεψαν, που πλήρωσαν και που δεν άντεξαν. Δεν μιλάμε για στρατηγικούς κακοπληρωτές. Και δεν μπορεί η κυβέρνηση συνεχώς, όταν δεν θέλει να υλοποιήσει τέτοια μέτρα προστασίας των δανειοληπτών που αγωνίστηκαν, πάλεψαν και δεν άντεξαν, να χρησιμοποιεί το παράδειγμα των στρατηγικών κακοπληρωτών. Μα, αυτή είναι η ευθύνη της πολιτικής. Να δημιουργήσει κριτήρια και κανόνες που να μπορεί να διαχωρίσει αυτούς που πήραν δάνειο χωρίς εγγυήσεις και δεν

ενδιαφέρθηκαν να αποπληρώσουν, σε σχέση με αυτούς που είναι εγκλωβισμένοι οικογενειακά σε δάνεια, διότι πάλεψαν αλλά δεν άντεξαν λόγω της μείωσης του ΑΕΠ και της αγοραστικής δύναμης του ελληνικού λαού.

**-Υποχρεωτική υποβολή πρότασης** ρύθμισης από τον πιστωτή στον εξωδικαστικό μηχανισμό. Υποχρεωτική και όχι κοροϊδία που υπάρχει σήμερα με απαντήσεις μετά από μήνες, σχετικές απαντήσεις χωρίς φακέλους, δάνεια που έχουν πουληθεί στην τριτογενή αγορά και δεν ξέρει ο δανειολήπτης που βρίσκεται, μήνες ολόκληρους ψάχνει δικηγόρο να δει τελικά πού είναι, σε ποια χέρια, τι παραπάνω του έχει φορτωθεί. Αυτά όλα πρέπει να τα καθαρίσουμε. Χρειάζεται διαφάνεια σε αυτόν τον τομέα. Υπάρχει και στρέβλωση και διαφθορά.

**-Πρόβλεψη αυστηρών ποινών σε funds και servicers που δεν συμμορφώνονται με τη νομοθεσία** και δεν απαντούν στα αιτήματα των δανειοληπτών.

Για το ΠΑΣΟΚ, όπως κάναμε και υπό δύσκολες συνθήκες με το νόμο Κατσέλη, θα πράξουμε και τώρα: **θα σταματήσει να είναι ξέφραγο αμπέλι εις βάρος του ελληνικού λαού η αγορά των δανείων, μετά την πώληση από τις τράπεζες στα funds, για να διευκολύνουμε τις τράπεζες και να δημιουργήσουμε μεγαλύτερη ομηρία και μεγαλύτερα προβλήματα στους δανειολήπτες.**

**Δεύτερον. Θεσμοθετούμε τον ακατάσχετο επαγγελματικό λογαριασμό.**

Δεν είναι δυνατόν μια επιχείρηση να είναι αποκλεισμένη από το δικό της κεφάλαιο κίνησης. Να μην μπορεί να πληρώσει τους εργαζομένους της, τους προμηθευτές της ή τους λογαριασμούς της.

Γι' αυτό δεσμευόμαστε για τη **θεσμοθέτηση ακατάσχετου επαγγελματικού λογαριασμού**. Καταθέσαμε μάλιστα σχετική τροπολογία στη Βουλή, την οποία απέρριψε η Νέα Δημοκρατία.

**Τρίτον. Ανοίγουμε επιτέλους τη χρηματοδότηση στους πολλούς.**

Η πρόσβαση στον δανεισμό δεν μπορεί να εξαρτάται αποκλειστικά από το αν κάποιος είναι ήδη μεγάλος πελάτης μιας συστημικής τράπεζας.

Γι' αυτό επιμένουμε στη δημιουργία ενός **ισχυρού Ομίλου Αναπτυξιακής Τράπεζας**.

Με μια αναβαθμισμένη Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα που θα χρηματοδοτεί σταθερά τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Και με ένα Ταμείο Εθνικού Πλούτου που θα στηρίζει τις μεγάλες στρατηγικές επενδύσεις της χώρας.

Χρειαζόμαστε ρευστότητα εκεί που πρέπει. Εκεί που υπάρχει ανάγκη. Και όχι μόνο σε αυτούς που είναι κολλητοί των τραπεζών ή της εκάστοτε κυβέρνησης.

Η κυβέρνηση, μετά από πρόταση του ΠΑΣΟΚ, θυμήθηκε πολύ αργά να μεταφέρει δύο δισεκατομμύρια ευρώ στην Αναπτυξιακή Τράπεζα, θέλοντας να κάνει προγράμματα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Και εδώ μας έλεγε ότι δεν γίνεται. Όπως μας έλεγε και στην αναθεώρηση του Ταμείου Ανάκαμψης. Μάλιστα, τότε, **ο κ. Μητσοτάκης είχε πει ότι μου αξίζει το «Νόμπελ Ασχετοσύνης» διότι το Ταμείο δεν αναθεωρείται. Και το αναθεώρησε τέσσερις φορές. Αυτή είναι η αξιοπιστία του.**

Όταν προτείναμε αυτό που κάνουν τώρα, μας έλεγαν ότι δεν γίνεται και μάλιστα ήμουν... κακός Ευρωβουλευτής γιατί «δεν ξέρω τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Και τελικά το έκαναν.

Εμείς λέμε να το κάνουν και με καλύτερο τρόπο. Να χρησιμοποιήσουν χρήματα και για τη στεγαστική πολιτική μέσω αυτής της ευελιξίας που δίνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Μια Αναπτυξιακή Τράπεζα δεν μπορεί να λειτουργεί ως ταμείο όπου παρκάρουν ευρωπαϊκά κονδύλια, αλλά πρέπει να αποτελεί **μόνιμο θεσμό αναπτυξιακής πολιτικής**, όπως συμβαίνει και σε άλλες ευρωπαϊκές οικονομίες και που έκανε πολύ σωστά στην αρχή του Ταμείου Ανάκαμψης για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις η Πορτογαλία με Πρωθυπουργό τον Αντόνιο Κόστα. Από την αρχή του Ταμείου Ανάκαμψης! Ειδικό χρηματοδοτικό φορέα με δάνειο του Ταμείου Ανάκαμψης μόνο για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Εμάς πήγαν όλα στις τράπεζες.

**Τέταρτον. Μειώνουμε το διοικητικό και φορολογικό βάρος για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις.**

Προτείνουμε την **αύξηση του ορίου απαλλαγής από τον ΦΠΑ στις 20.000 ευρώ**. Νομίζω ότι είναι ένα σοβαρό και δίκαιο μέτρο που αφορά χιλιάδες ανθρώπους σε όλη την Ελλάδα και θα δώσει πραγματική ανάσα στους μικρούς επαγγελματίες και τους αυτοαπασχολούμενους.

Δεν είναι μόνο ζήτημα φορολόγησης.

Είναι και ζήτημα απλοποίησης της καθημερινής λειτουργίας χιλιάδων μικρών επιχειρήσεων.

### **Πέμπτον. Τελειώνουμε με την αδικία της τεκμαρτής φορολόγησης.**

Θέλω εδώ να σταθώ σε κάτι που αποδεικνύει την αξιοπιστία, τη σοβαρότητα και την υπευθυνότητα.

Μεταξύ των δύο εκλογών του 2023, Μαΐου και Ιουνίου, δέχθηκα μία πολύ μεγάλη επίθεση. Αφορά την ερώτηση για τα μερίσματα. Τότε, λοιπόν, πολλοί βουλευτές και στελέχη του ΠΑΣΟΚ βρέθηκαν να απολογούνται ότι ήμασταν φορομπήχτες και ότι θέλουμε να καταστρέψουμε την οικονομία, γιατί προτείναμε να αυξηθούν οι φόροι στα μερίσματα από 5% σε 10% για άνω των 100.000 ευρώ μερίσματα.

Η κυβέρνηση, λίγο έως πολύ είπε ότι αυτό είναι μία εχθρική πολιτική του ΠΑΣΟΚ διότι θέλουμε να αυξήσουμε τους συντελεστές. Εμείς είπαμε κάτι απλό: ήταν 15%, το έκανε 10% ο κ. Τσίπρας, 5% ο κ. Μητσοτάκης και το αποτέλεσμα είναι να φύγουν δισεκατομμύρια ευρώ μερίσματα στο εξωτερικό, επιβαρύνοντας και το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών -οι τράπεζες φέτος 2,8 δις. με 5%-, αλλά κατά τα άλλα εμείς δεν θέλουμε την επιχειρηματικότητα.

Και ενώ δεχόμασταν αυτήν την επίθεση, δεν είπαν κουβέντα για αυτό που έχουν ως κρυφή ατζέντα: την τεκμαρτή φορολόγηση. Λίγους μήνες μετά, ενώ δεν υπήρχε προεκλογικά καμία τέτοια θέση της Νέας Δημοκρατίας, μάλιστα υπήρχαν περιπτώσεις που είχαν αρνηθεί ότι θα έκαναν τέτοια φορολογική πολιτική, ήρθε τεκμαρτή φορολόγηση.

Τα λέω αυτά διότι δεν είμαστε όλοι το ίδιο. Εμείς είπαμε την αλήθεια προεκλογικά.

Για εμάς, ναι, πρέπει να αυξηθούν οι φόροι στα μερίσματα. Δεν μπορεί να είμαστε μαζί με τη Λιθουανία, εμείς μια μεταμνημονιακή χώρα με τεράστιες φορολογικές αδικίες, στους έμμεσους φόρους, στη φοροαποφυγή, κάποιοι να βγάζουν δισεκατομμύρια ευρώ με φόρο 5% και κάποιοι άλλοι να πληρώνουν πολύ υψηλούς συντελεστές.

Άρα, δέσμευσή μας είναι ότι κλιμακωτά άνω των 100.000 ευρώ θα αυξηθούν οι φόροι στα μερίσματα. Όπως δέσμευσή μας είναι ότι θα καταργήσουμε και θα τελειώσουμε την αδικία της τεκμαρτής φορολόγησης.

**Άμεση κατάργησή της και επιστροφή στη φορολόγηση με βάση τα πραγματικά εισοδήματα είναι η απάντηση του ΠΑΣΟΚ στο ερώτημα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.**

Εμείς, δεν θέλουμε να επιβάλουμε οριζόντια μέτρα που αδικούν τους συνεπείς. Και αυτό δεν αφορά μόνο αυτό το θέμα. Είναι μία ευρύτερη φιλοσοφία. Τα οριζόντια μέτρα αδικούν τους συνεπείς.

Δηλαδή, δεν συμφέρει κάποιον που στρατηγικά κάνει φοροαποφυγή χρόνια τώρα, ελεύθερο επαγγελματία, η τεκμαρτή φορολόγηση; Αποφεύγει τον έλεγχο. Δίνει λίγα για να γλιτώσει πάρα πολλά. Άρα, εδώ, μιλάμε για μία πολύ μεγάλη αδικία που πρέπει να σταματήσουμε και θα σταματήσουμε.

**Έκτον. Κλείνουμε οριστικά τον κύκλο των φορολογικών βαρών της κρίσης.**

Η κυβέρνηση δεν μπορεί να μιλά για βιώσιμη ανάπτυξη, όταν εξακολουθεί να διατηρεί φόρους που θεσπίστηκαν ως προσωρινά μέτρα πριν από δεκαπέντε χρόνια. Είμαστε σε μία άλλη φάση.

Δεσμευόμαστε για την **πλήρη κατάργηση του τέλους επιτηδεύματος για όλες τις επιχειρήσεις.**

Και παράλληλα, για τη **σταδιακή μείωση της προκαταβολής φόρου** για τους ελεύθερους επαγγελματίες και τις ατομικές επιχειρήσεις, με απόλυτο σεβασμό στους δημοσιονομικούς κανόνες.

**Έβδομον. Διαμορφώνουμε μια δίκαιη και βιώσιμη αγορά εργασίας.**

Γι' αυτό προτείνουμε την επαναφορά των συλλογικών διαπραγματεύσεων, ώστε ο κατώτατος μισθός να αποτελεί προϊόν συμφωνίας των κοινωνικών εταίρων και όχι μονομερή κυβερνητική απόφαση. Παράλληλα, δεσμευόμαστε για τη μείωση του μη μισθολογικού κόστους, με σταδιακή αποκλιμάκωση των ασφαλιστικών και λοιπών επιβαρύνσεων στην εργασία, ώστε να στηριχθούν ταυτόχρονα οι εργαζόμενοι και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

**Φίλες και φίλοι,**

Αυτές οι επτά παρεμβάσεις δεν αποτελούν αποσπασματικά μέτρα. Συνιστούν μέρος μιας ολόκληρης φιλοσοφίας αντιμετώπισης των μικρομεσαίων

επιχειρήσεων και της ελληνικής οικονομίας.Γιατί το ΠΑΣΟΚ έχει όραμα μια οικονομία πιο ανθεκτική, πιο ανταγωνιστική, πιο παραγωγική και πιο δίκαιη.

Δεν μπορεί, για μένα, εν έτει 2026 ανάπτυξη για την Ελλάδα να είναι να ξεπουλάμε τα οικόπεδά μας, τα διαμερίσματά μας, την περιουσία μας, τις επιχειρήσεις μας σε κατοίκους του εξωτερικού και σε funds.Αυτό για το ΠΑΣΟΚ δεν είναι ανάπτυξη.

Αυτό είναι ξεπούλημα, αφελληνισμός και πρέπει να σταματήσει. Και με εμάς θα σταματήσει.

Ανάπτυξη είναι να βάλουμε κανόνες στην αγορά, να στηρίξουμε με δίκαιο και υπεύθυνο τρόπο όλες τις επιχειρήσεις και ιδιαίτερα το αρχιπέλαγος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Ελλάδα. Να στηρίξουμε τους εργαζόμενους, να δημιουργήσουμε δομές ισχυρού κοινωνικού κράτους, να έχουμε ολοκληρωμένη στεγαστική πολιτική.

Άρα, μέσω της αύξησης της αγοραστικής δύναμης, των κανόνων στην αγορά και των πολιτικών για την επιχειρηματικότητα, να φτιάξουμε ένα άλλο τοπίο για την ελληνική οικονομία.

Γιατί, για εμάς, το κράτος δεν εξαντλεί το ρόλο του στο να φορολογεί. Πρέπει να ελέγχει, να παρεμβαίνει, να προτείνει και να επιλύει.

Γιατί μόνο έτσι θα γίνουμε μια κανονική ευρωπαϊκή χώρα. Μία ευρωπαϊκή χώρα που σέβεται τις επιχειρήσεις, που σέβεται τους καταναλωτές, που δίνει προοπτική σε όλους.

Και όχι ένα κράτος που μέσα από τις αδυναμίες, τις στρεβλώσεις, τη διαφθορά, δημιουργεί νέες μεγάλες ανισότητες.

**Αν άμεσα δεν υπάρξει πολιτική αλλαγή και αν αυτά που σας ανέφερα δεν είναι το επόμενο κυβερνητικό σχέδιο για την Ελλάδα, τα πράγματα τα επόμενα χρόνια θα είναι πολύ δύσκολα και για εσάς και για τα παιδιά σας και για τα εγγόνια σας.**

Και, επειδή μιλάμε για επιχειρήσεις, που πολλές από αυτές περνούν από γενιά σε γενιά, ας δούμε τα πράγματα μέσα από το πρίσμα της αξιοπρέπειας. **Δεν σας αξίζει αυτό που συμβαίνει σήμερα στην Ελλάδα. Μπορούμε να το αλλάξουμε. Και εμείς δεν έχουμε εξαρτήσεις. Μαζί θα τα αλλάξουμε όλα για μια ισχυρή οικονομία, για μια ισχυρή μικρομεσαία επιχείρηση.**

